

SAMME DAG som Jyllands-Posten på forsiden bragte nyheden om, at professor Helmuth Nyborg var blevet renset for alle beskyldninger om videnskabelig uredelighed,

navn, før han afbrød indslaget med en beklagelse, om at der var tale om fejlannoncering med følgende tilføjelse: »så den nyhed springer vi over...«

Til gengæld blev lytterne lidt klogere på, hvordan man i DR prioriterer nyhederne. Så alligevel tak til radioavisen for denne lille kikser.

legningerne, fordi de muslimske reaktioner var voldelige, hvilket strider imod den gængse, ukorrekte opfattelse af, at det var bedre at bevare markedsandele for Arla.

De er velkomne til at sende deres kommentarer til JP og Breve sendes til Jyllands-Posten. Se også www.jp.dk

Vildledning i Helmuth Nyborgs sag

En forsker kan vildlede gennem fortielse. Det er netop, hvad Helmuth Nyborg har gjort i sin undersøgelse af skolebørns intelligens. Hvorfor fremgår det ikke, at kriteriet for at deltage i undersøgelsen var, at børnene skulle lade sig fotografere nøgne?

JP-KRONIK DEN 10. JULI 2007

Af Jens Mammen, dr.phil., professor i psykologi ved Aarhus Universitet

Offentlighedens og pressens reaktion på Aarhus Universitets behandling af den såkaldte Helmuth Nyborg-sag har været præget af misforståelser og manglende kendskab til sagens faktiske omstændigheder.

UVVUs nylige afgørelse har ikke bidraget til nogen afklaring. Det følgende er et forsøg på at højne informationsniveauet en smule.

Når det i et demokratisk samfund kan lade sig gøre at have forskere og eksperter, der udtaler sig med større vægt end andre, eller som vi - f.eks. i lægevidenskaben - betror vores liv og helbred i tiltro til, at de nok ved bedre end os selv, så kan det kun fungere, hvis disse forskere og eksperter til gengæld underkaster sig nogle vilkår, overholder nogle spilleregler.

Disse spilleregler skal sikre åbenhed og ærlighed, sådan at i princippet alle og enhver kan diskutere og efterprøve resultater og metoder. Åbenheden sikres også gennem en række foranstalt-

ninger i det internationale videnskabelige samfund, kongresser, videnskabelige tidsskrifter, uformel korrespondance mellem forskere og mundtlige diskussioner på de enkelte forskningsinstitutioner. Der er en lang tradition for åbenhed og kritisk debat i den videnskabelige verden, som vi må pleje og værne om, hvis videnskaben skal overleve som en samfundsmæssig autoritet. Som borgere kan vi kun have tillid til de videnskabelige institutioner, hvis vi alle - eksperter eller ej - i princippet kan deltage i en fuldt informeret debat om forskningens metoder og datagrundlag.

En afgørende forudsætning for denne debat er, at den enkelte forsker ærligt og åbent lægger frem, hvordan han er nået til sine konklusioner, hvilke undersøgelser han har foretaget, hvilke metoder der er anvendt, hvilke kendte indvendinger og mulige faldgruber der er taget højde for, osv.

Desværre er det ikke alle, der overholder spillereglerne, og derfor har det været nødvendigt rundt omkring i verden at lave regelsæt for god videnskabelig praksis og at have organer til at vogte dem.

I Danmark har de enkelte universiteter udvalg vedrørende god videnskabelig praksis, og forskningsministeriet har et centralt Udvalg Vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU). Men universitetsloven pålægger også de enkelte institutledere at sikre, at forskningen på instituttet foregår og formidles på en åben og ærlig måde, så at den er tilgængelig for kritisk debat.

Formålet med disse regler og organer er ikke at straffe forskere, men derimod - med straffen som et muligt sidste middel - at sikre og værne om den frie videnskabelige debat og dens betingelser.

Hvis man skal koge reglerne for god videnskabelig praksis ned til det helt centrale, så går de ud på at undgå såkaldt videnskabelig uredelighed, som i de danske regler defineres som en "utilbørlig vildledning om egen videnskabelige indsats og/eller videnskabelige resultater".

En af de måder, som det nævnes, at vildledningen kan ske på, er gennem "fortielse".

Lad os tænke os en forsker, der vil undersøge forskellen mellem drenges og pigers intelligens. Han oplyser nu i sine publikationer, at disse drenge og piger er omhyggeligt udvalgt for at sikre, at de er repræsentative i forhold til aldersgruppen. Hvis nu forskeren i virkeligheden - uden at oplyse det - kun har undersøgt de drenge og piger, der var villige til at lade sig fotografere nøgne fra tre forskellige vinkler, så ville nogle nok synes, at der var sket en vildledning af læseren af publikationen. Man ville nok betvivle, at de unge mennesker, der ville være med til fotograferingen, var helt sammenlignelige med dem, der ikke ville.

Desuden kunne man gætte på, at kravet om nøgenfotografering nok ikke sorterede helt ens hos de to køn. Man ville nok derfor konkludere, at uanset efterfølgende beregningsmetoder så ville det være tvivlsomt, om en konstateret forskel i intelligens hos de to grupper kunne generaliseres til børn og unge i almindelighed. Undersøgelsen ville være værdiløs.

Det ville ikke engang være muligt at føre en debat om, hvorvidt den var værdiløs, fordi forskeren slet ikke havde fortalt om den skjulte udvælgelsesmetode. Og denne afskæring af den

åbne videnskabelige debat er det værste.

Det er lige så galt, at professor Nyborg har givet sig til at fotografere sig selv i 1976 til 1990, altså i en alder af 18 år på en skole.

Ud over nævnte forhold har professor Nyborg i sine bøger og artikler påvist, at pigerne havde et større brystvolumen end drengene, og at de havde større stikelsestørrelser. Dette er blevet nævnt i Nyborgs bøger og artikler, og det er hverken muligt eller ønskeligt at udelukke eller korrigere disse oplysninger fra henholdsvis 1976 og 1990, der efter undersøgelsen konstateres, at de ikke er givende for undersøgelsen. Det er såkaldt "utilbørlig vildledning".

Som bekendt er det en del af den kultur- og sagsforståelse, som er grundlaget for den forskning, som professor Nyborgs Skolebørns Intelligensundersøgelse omhandler. Det er såkaldt "utilbørlig vildledning", og det er såkaldt "utilbørlig vildledning".

at bringe
i de mus-
var volde-
imod den
opfattelse
at bevare
Arla.

Skriv til os på debat@jp.dk

De er velkommen til at sende et læserbrev til Morgenavisen Jyllands-Posten. Vi bringer kun indlæg alene sendt til JP og beder Dem skrive: "Kun for JP". Brevne sendes til: Debatredaktionen, Jyllands-Posten, Grøndalsvej 3, 8260 Viby J. Se også www.jp.dk

avisens vedokumenterede artikel om sagen på dette link: https://www2.adm.ku.dk/portal/universitetsavisen/pdffiler/169_Universitetsavisen0507.pdf

ngdags anvendelse af ordet "klage", mens Linda Lange- mark fastholder, at en klage skal være skriftlig og formelt stilet til et officielt organ. Deraf uenigheden.

Redaktionen

Helmuth Nyborg-sagen

, der vil
i drenges
lyser nu i
reng og
for at sik-
orhold til
keren i vir-
det - kun
piger, der
grafere
kter, så vil-
r sket en
plikatio-
at de unge
ed til foto-
nlignelige

åbne videnskabelige debat ville være det værste.

Det er lige præcis dette, Helmuth Nyborg har gjort i sin undersøgelse fra 1976 til 1990 af skolebørn mellem 8 og 18 år på en skole i Skanderborg.

Ud over nøgenfotograferingen skulle pigerne have målt afstanden mellem deres brystvorter og drengene deres testikelstørrelse, der skulle tages blodprøver og meget mere. Intet af dette nævnes i Nyborgs publikationer. Enhver mulig kritik for skjult selektion udelukkes oven i købet ved en direkte erklæring i begge Nyborgs rapporter - fra henholdsvis 2003 og 2005 - om, at der efter undersøgelsen ikke kunne konstateres noget mønster i de grunde, der blev givet for ikke at ville deltage i undersøgelsen. I min ordbog er det altså "utilbørlig vildledning".

Som bekendt har underudvalget for kultur- og samfundsvidenskabelig forskning under UVVU vurderet Nyborgs Skanderborgprojekt og har ikke fundet ovennævnte kritisabelt. De nævner det slet ikke, skønt det foreligger dokumenteret for udvalget. Betyder det, at fremover vil den slags ikke blive betragtet som utilbørlig vildledning? I så fald forekommer det mig, at sikringen af fri og åben videnskabelig

debat har lidt et tilbageskridt. Betyder det, at tilsvarende forhold inden for sundhedsvidenskabelig forskning også fremover vil blive betragtet som inden for det videnskabeligt redelige?

Hole den langstrakte sag om Helmuth Nyborgs Skanderborgprojekt startede i januar 2002 med, at hans institut fik henvendelser med krav om indsigt i hans data og metoder, som instituttet ikke kunne få Nyborg til at efterkomme.

Det samme gentog sig efter Nyborgs offentliggørelse af resultater i 2003. Om disse henvendelser udefra har været motiveret af holdninger til forskelle mellem de to køns intelligens, kan jeg ikke vide. Men for Aarhus Universitets behandling af sagen har dette spørgsmål været sagen helt uvedkommende, og det er beskæmmende at se, at mange hævder, at universitetets behandling af sagen skulle have at gøre med et engagement i disse spørgsmål vedrørende de to køns intelligens. Tværtimod påskønner vi, at forskere ved universitetet tager kontroversielle spørgsmål op.

I sin publikation fra 2003 henviste Nyborg i sin litteraturliste som dokumentation for sine meddelte resultater

til to skrifter. Det må man gøre, hvis skrifterne enten er offentliggjort eller kan rekvireres umiddelbart fra forfatteren. Det viste sig imidlertid, at ingen af delene var tilfældet, og at der i øvrigt var givet forkerte oplysninger vedrørende, hvor tæt skrifterne var på publikation.

Sagen blev indbragt for Aarhus Universitets praksisudvalg, der via rektor gav Nyborg en påtale for på denne måde at have misinformeret og at have forhindret den fri og åbne debat af hans data og metoder. I sin behandling af sagen ser UVVU tilsyneladende bort fra denne primære forseelse fra Nyborgs side og hæfter sig i stedet ved spørgsmålet om, hvilken frist den daværende rektor - efterfølgende - skulle have sat for at rette op på forseelsen. Oven i købet lader UVVU dette sekundære spørgsmål være det centrale i hele deres vurdering af sagen.

Nyborg-sagens akter fylder efterhånden et par hyldemeter, og der kunne siges meget mere med nogenlunde samme pointer som ovenstående. Men desværre for den åbne debat, som vi alle kunne ønske os, er universitetet bundet af forvaltningslovens bestemmelser, som begrænser vores mulighed for at lægge akterne frem. Kun Nyborg har lov til at lægge dem frem. Det har han imidlertid valgt ikke at gøre. Man kunne ønske sig, at det ville lykkes nogen med lyst til offentliggørelse at få fuld aktindsigt.

Dog foreligger der allerede meget tilgængeligt, f.eks. på universitetets hjemmeside, som desværre ikke ser ud til at blive udnyttet i den offentlige debat. Jeg har i denne kronik holdt mig til offentligt tilgængelige kilder. For god ordens skyld skal jeg nævne, at jeg har erklæret mig inhabil, når Nyborg-sagen har været behandlet i Aarhus Universitets praksisudvalg og i UVVU, og at jeg i øvrigt som institutleder ikke på noget tidspunkt har haft ansvar for beslutninger m.h.t. eventuelle sanktioner over for Helmuth Nyborg.

Jens Mammen var institutleder for Psykologisk Institut fra 2001 til 2006 og er medlem af Aarhus Universitets udvalg vedrørende god videnskabelig praksis og af UVVU's underudvalg for kultur- og samfundsvidenskabelig forskning.

